

«Πουλήστε τα νησιά σας, ξωφλημένοι Έλληνες!»

εφημερίδα Μπιλντ, 27.10.2010



**ΕΙΚΟΣΙ ΔΗΜΟΦΙΛΕΙΣ
ΠΛΑΝΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ
ΚΡΙΣΗ ΧΡΕΟΥΣ**

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΡΟΖΑ ΛΟΥΞΕΜΠΟΥΡΓΚ



ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

| | |
|---|-----------|
| Τι είναι η κρίση; Λάθος περιγραφές της κατάστασης | 3 |
| 1. «Η Ελλάδα έχει υπερβολικά υψηλό χρέος» | 3 |
| 2. «Οι χρηματαγορές φοβούνται μια πτώχευση του ελληνικού κράτους» | 4 |
| Τι προκάλεσε την κρίση; Απόδοση σε λάθος αιτίες | 5 |
| 3. «Οι Έλληνες είναι τεμπέληδες» | 5 |
| 4. «Οι Έλληνες κάνουν μονίμως διακοπές» | 6 |
| 5. «Εμείς πληρώνουμε τις συντάξεις πολυτελείας των Ελλήνων» ⁹ | 6 |
| 6. «Οι Έλληνες ζούσαν πλουσιοπάροχα» | 7 |
| 7. «Οι Έλληνες ζούσαν πάνω από τις οικονομικές τους δυνατότητες» | 8 |
| 8. «Το ελληνικό κράτος είναι υπερδιογκωμένο» | 9 |
| 9. «Η Ελλάδα δεν είναι ανταγωνιστική» | 9 |
| 10. «Οι Έλληνες είναι επιρρεπείς στην διαφθορά» | 11 |
| Πώς προχωράμε; Λάθος λύσεις | 12 |
| 11. «Οι Έλληνες θα πρέπει πρώτα να εξοικονομήσουν χρήματα οι ίδιοι, πριν τους βοηθήσουμε εμείς για μια ακόμη φορά.» | 12 |
| 12. «Πουλήστε τα νησιά σας, ξωφλημένοι Έλληνες!» ²⁹ | 13 |
| 13. «Να πληρώσουν λοιπόν οι πιστωτές!» | 14 |
| 14. «Η Ελλάδα πρέπει να φύγει από την ευρωζώνη» | 15 |
| 15. «Η Ελλάδα πρέπει να ξανακερδίσει την εμπιστοσύνη των χρηματαγορών» | 16 |
| Ο ρόλος των Γερμανών: Ψεύτικοι φίλοι | 17 |
| 16. «Εμείς θέλουμε να είμαστε φίλοι για τους Έλληνες» ³⁵ | 17 |
| 17. «Να βοηθάμε τους φίλους μας – όχι όμως και να μπαίνουμε εγγυητές για αυτούς» | 17 |
| 18. «Ούτε ένα ευρώ γερμανού φορολογούμενου για την Ελλάδα!» ³⁷ | 18 |
| 19. «Είμαστε οι ταμίες της Ευρώπης» ⁴⁰ | 19 |
| Προσθήκη | 20 |
| 20. «Η Ελλάδα πέτυχε να ενταχθεί στην Ευρωζώνη παραπλανώντας – η Κοινότητα τιμωρείται τώρα για την ανοχή της» ⁴² | 20 |

Ηρθε πάλι η στιγμή: Η Ελλάδα χρειάζεται νέα δάνεια, και στην Ευρώπη οι κυβερνήσεις ερίζουν για το αν ο δανεισμός είναι αναγκαίος και ποιος θα τον πληρώσει. Στη Γερμανία κυριαρχεί η άποψη ότι η ίδια η Ελλάδα ευθύνεται για την συμφορά της: Πρώτα κατάφερε με πονηριές να ενταχθεί στις χώρες της Ευρωζώνης, έπειτα η ελληνική κυβέρνηση ξόδευε πάρα πολλά και οι κυβερνώμενοι δούλευαν πολύ λίγο. Τέτοιου είδους λανθάνοντα εθνικιστικά ερμηνευτικά μοτίβα καλλιεργήθηκαν από γερμανικά μέσα ενημέρωσης και γερμανούς πολιτικούς οι οποίοι μάλιστα προτείνουν και αντίστοιχες «λύσεις» για την κρίση: οι Έλληνες πρέπει να ξοδεύουν λιγότερο, να εργάζονται περισσότερο και να πουλήσουν την δημόσια περιουσία τους – και, εφόσον αυτές οι λύσεις αποτύχουν, η Ελλάδα πρέπει απλά να βγει από την ευρωζώνη ή να χρεοκοπήσει. Η ανοησία σε όλα αυτά είναι πως ούτε οι αναφερόμενες ως αιτίες της κρίσης είναι σωστές, ούτε οι προτεινόμενες λύσεις οδηγούν πράγματι στην έξοδο από την κρίση.

1. «Η ΕΛΛΑΔΑ ΕΧΕΙ ΥΠΕΡΒΟΛΙΚΑ ΥΨΗΛΟ ΧΡΕΟΣ»

Αεδομένα: Εξαιτίας της οικονομικής κρίσης, το δημόσιο χρέος της Ελλάδας, από το 2007 ως και το 2010, αυξήθηκε από το 115 % στο 143 % της οικονομικής επίδοσης. Αυτό το (επνομαζόμενο) ποσοστό χρέους* πιθανόν, το 2011, να ξεπεράσει το 150 %. Προς σύγκριση: Το ποσοστό χρέους της Γερμανίας ανέρχεται, περίπου, στο 85 %.

Αξιολόγηση: Το υπερβολικό ποσοστό χρέους από μόνο του δεν εξηγεί τα προβλήματα της Ελλάδας. «Δεν υπάρχει «σωστό νούμερο» για το ποσοστό χρέους, ούτε στην θεωρία ούτε στην πράξη.»¹ Το ποσοστό χρέους της Ιταλίας φτάνει στο 120 % και της Ιαπωνίας στο 200 % του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος της. Καμμία από τις δύο χώρες δεν θεωρείται «χρεωκοπημένη», η Ελλάδα όμως θεωρείται. Γιατί; Διότι οι χρηματαγορές ποντάρουν σε μια πτώχευση της Ελλάδας. Αυτές ανέβασαν τα επιτόκια των νέων δανείων τόσο πολύ, που η Αθήνα δεν μπορεί πια να ξαναδανειστεί χρήματα². Προς σύγκριση: για διετή Κρατικά Ομόλογα η Ελλάδα πρέπει να πληρώσει επιτόκιο 25 %, ενώ η Ιταλία πληρώνει μόνο 3 % και η Ιαπωνία μόλις 0,2 % (στοιχεία τέλους Μαΐου 2011). Επομένως το πρόβλημα είναι τα επιτόκια που διαμορφώνονται από τον υψηλό βαθμό κερδοσκοπίας των χρηματαγορών. Το γερμανικό Ινστιτούτο Μακροοικονομικής Πολιτικής (IMK) έχει υπολογίσει: Αν ο μέσος όρος του επιτοκίου για τα ελληνικά κρατικά ομόλογα έπεφτε στο 3 %, τότε το ποσοστό χρέους της χώρας, ως το 2015, θα έπεφτε στο 110 % του ΑΕΠ.³ Αν ωστόσο τα επιτόκια παραμείνουν υψηλά, η Αθήνα δεν θα μπορεί να δανειστεί χρήματα από τις χρηματαγορές. Το εάν τότε «πτωχεύσει» ή όχι, εξαρτάται από την προθυμία των άλλων κρατών της ευρωζώνης να την στηρίξουν πιστώνοντάς την. Μεταξύ κρατών η «χρεωκοπία» είναι μια πολιτική απόφαση.

* [σ.τ.μ: ποσοστό χρέους = το δημόσιο χρέος ως ποσοστό του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ)]
1 Οικονομική Υπηρεσία της τράπεζας – BHF, 4.6.2011 2 Ένα απλοποιημένο παράδειγμα επ αυτού: Έστω ότι η Ελλάδα δανειζεται, μέσω της έκδοσης ενός ομόλογου, 1.000.000 ευρώ με ετήσιο σταθερό επιτόκιο 5 % (= 50.000 ευρώ). Κατόπιν το ομόλογο ανταλλάσσεται χρηματιστηριακά και η χρηματιστηριακή του τιμή κατακρημνίζεται. Η αξία του από 1.000.000 ευρώ πέφτει σε 500.000. Το επιτόκιο όμως του 5 %, (=50.000 ευρώ) παραμένει το ίδιο. Συνεπώς, το ομόλογο τώρα έχει απόδοση για τον αγοραστή 10 % (50.000 ευρώ για 500.000 ευρώ). Αν θελήσει η Ελλάδα να εκδώσει ένα νέο ομόλογο, το επιτόκιο που θα πρέπει να πληρώσει καθορίζεται με βάση την απόδοση του παλιού ομόλογου. Για να δανειστεί η Ελλάδα «φρέσκο» χρήμα θα πρέπει να προσφέρει στους επενδυτές ένα επιτόκιο ύψους 10 % 3 IMK: Το κύρημα του χρέους επιφέρει περισσότερες ζημιές από ωφέλειες. Μάιος 2010

2. «ΟΙ ΧΡΗΜΑΤΑΓΟΡΕΣ ΦΟΒΟΥΝΤΑΙ ΜΙΑ ΠΤΩΧΕΥΣΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ»

Δεδομένα: Όσο πιο χαμηλά κατακυλούν οι τιμές των ελληνικών ομολόγων στις χρηματαγορές τόσο πιο ψηλά σκαφαλώνει το επιτόκιο και αυξάνεται η απόδοσή τους. (βλ. υποσημείωση 2).

Αξιολόγηση: Οι χρηματαγορές «δεν φοβούνται» τίποτα. Δεν είναι ανθρώπινα όντα με αισθήματα και φόβους. Ούτε είναι ένας ουδέτερος θεσμός που αξιολογεί με αντικειμενικό τρόπο την οικονομική κατάσταση μιας χώρας. Η χρηματαγορά δεν είναι τίποτε άλλο από το σύνολο των επενδυτών που προσπαθούν με χρηματοπιστωτικές επενδύσεις να κερδίσουν όσο το δυνατόν περισσότερα χρήματα. «Όποιος πράγματι φοβάται μια πτώχευση του ελληνικού κράτους δεν επενδύει σε ομόλογα του Ελληνικού Δημοσίου. Όλοι οι άλλοι ελπίζουν ότι η Ελλάδα θα σωθεί και ότι θα αποκομίσουν τεράστια ποσά από τους τόκους.»⁴

⁴ Μπερλίνερ Τσάιτουνγκ, 27.4.2010

ΤΙ ΠΡΟΚΑΛΕΙ ΤΗΝ ΚΡΙΣΗ; ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ ΣΕ ΛΑΘΟΣ ΑΙΤΙΕΣ

3. «ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΕΙΝΑΙ ΤΕΜΠΕΛΗΔΕΣ»

Δεδομένα: Οι Έλληνες εργάζονται πολύ. Ο πραγματικός εβδομαδιαίος χρόνος εργασίας -μείον το μεσημεριανό διάλειμμα – πριν την κρίση, σύμφωνα με την Eurostat ήταν 44,3 ώρες, στην Γερμανία 41 ώρες και ο μέσος όρος στην Ευρωπαϊκή Ένωση 41,7 ώρες.⁵ Η γαλλική τράπεζα Natixis εκτιμά πως στην Γερμανία ο ετήσιος χρόνος εργασίας κατά μέσο όρο είναι 1.390 ώρες. Ο αντίστοιχος στην Ελλάδα είναι 2.119 ώρες.⁶

Αξιολόγηση: «Πράγματι, και η Γερμανία έχει υψηλό χρέος – αλλά εμείς μπορούμε να το εξοφλήσουμε. Διότι κάθε πρωί σηκωνόμαστε αρκετά νωρίς και δουλεύουμε όλη την μέρα.»⁷ Πέραν του ότι οι Έλληνες εργάζονται πολύ και πέραν του ότι η σχόλη δεν είναι οπωσδήποτε κάτι κακό και η δουλειά οπωσδήποτε κάτι καλό, είναι καταρχήν λάθος να αναζητούμε τα αίτια της κρίσης μιας χώρας στην έλλειψη φιλοπονίας των κατοίκων της. Οι Έλληνες δεν έχουν την επιλογή να δουλέψουν απλώς περισσότερο για να βγουν από την κρίση. Μάλλον το αντίστροφο συμβαίνει: εξαιτίας της κρίσης πολλοί Έλληνες εξαναγκάστηκαν σε μη-εργασία. Τον Απρίλιο του 2011 το επίσημο ποσοστό ανεργίας ήταν 16,5%. Ήδη στο τέλος του 2010, ένας στους τρεις νέους ήταν άνεργος. Ο αριθμός των δημοσίων υπαλλήλων, τους τελευταίους μήνες, μειώθηκε κατά 83.000. Είναι προφανές: Η «τεμπελιά» δεν δημιουργεί κρίσεις, οι κρίσεις όμως αφανίζουν τις θέσεις εργασίες. Αντιθέτως, στην Γερμανία τον Απρίλιο του 2011 η οικονομική ανάκαμψη μείωσε το ποσοστό ανεργίας σε 6.0%.

5 Χάντελσμπλατ, 2.5.2005 (σ.τ.μ: Χαντελσμπλάτ: νεοφιλελεύθερης γραμμής οικονομική εφημερίδα επιρροής) 6 Natixis, Flash Economie, 30.5.2011 7 BILD-Mπιλντ, 5.3.2010

4. «ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΚΑΝΟΥΝ ΜΟΝΙΜΩΣ ΔΙΑΚΟΠΕΣ»

Δεδομένα: Σύμφωνα με το Ευρωπαϊκό Ίδρυμα για τη Βελτίωση των Συνθηκών Διαβίωσης και Εργασίας (Eurofound) οι Έλληνες εργαζόμενοι δικαιούνται κατά μέσο όρο 23 ημέρες άδειας διακοπών το χρόνο. Οι Γερμανοί βρίσκονται στην ευχάριστη θέση να μπορούν να χρησιμοποιήσουν 30 ημέρες άδειας διακοπών, που είναι και το μέγιστο στην Ευρώπη. «Προηγούνται μάλιστα σαφώς ακόμη κι αν συνυπολογίσουμε τις αργίες.»⁸

Αξιολόγηση: «Δεν είναι δυνατόν να έχουμε ένα κοινό νόμισμα και ο ένας να έχει πολλές μέρες για διακοπές και ο άλλος ελάχιστες», είπε η καγκελάρια Ανγκελα Μέρκελ, μέσα Μαΐου του 2011. Αυτή η δήλωση είναι μια παραλλαγή του ψόγου περί «τεμπελιάς». Είναι η προσπάθεια να εξηγηθεί η κρίση με μία – σε ατομικό επίπεδο – κακή συμπεριφορά των ελλήνων. Εξ αντιδιαστολής, η καγκελάρια επαινεί τον λαό της χώρας της: το γεγονός ότι «εμείς» έχουμε γερή οικονομία, βασίζεται στην «δική μας» φιλοπονία.

5. «ΕΜΕΙΣ ΠΛΗΡΩΝΟΥΜΕ ΤΙΣ ΣΥΝΤΑΞΕΙΣ ΠΟΛΥΤΕΛΕΙΑΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ»⁹

Δεδομένα: Σύμφωνα με τον ΟΟΣΑ, στην Γερμανία οι εργαζόμενοι βγαίνουν στην σύνταξη κατά μέσο όρο σε ηλικία 61,5 ετών, ενώ στην Ελλάδα ο αντίστοιχος μέσος όρος είναι σε ηλικία 61,9 ετών. Δεν πρόκειται επουδενί για «συντάξεις πολυτελείας»: ο μέσος όρος της σύνταξης στην Ελλάδα φθάνει μόλις το 55% του αντίστοιχου μέσου όρου στην ευρωζώνη. Το 2007 ανερχόταν σε 617 ευρώ. Τα δύο τρίτα των ελλήνων συνταξιούχων πρέπει να τα βγάλουν πέρα με λιγότερα από 600 ευρώ τον μήνα.

Αξιολόγηση: «Το ζήτημα είναι ότι οι άνθρωποι σε χώρες όπως η Ελλάδα, η Ισπανία, η Πορτογαλία δεν θα έπρεπε να συνταξιοδοτούνται νωρίτερα από ό,τι στην Γερμανία», έλεγε η καγκελάρια Μέρκελ στα μέσα Μαΐου του 2011. Και η Μπιλντ και η καγκελάρια θα έπρεπε να γνωρίζαν την πραγματική κατάσταση των Ελλήνων συνταξιούχων. Όμως προφανώς τα γεγονότα δεν μετράνε γι αυτές. Σύμφωνα με την δική τους λογική κάθε χρόνος σύνταξης και κάθε ευρώ για σύνταξη είναι πολυτέλεια για μια χώρα που βρίσκεται σε κρίση.

8 Σπίγκελ-Online, 18.5.2011 9 BILD-Μπιλντ, 27.4.2010

6. «ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΖΟΥΣΑΝ ΠΛΟΥΣΙΟΠΑΡΟΧΑ»

Δεδομένα: Το επίπεδο των μισθών στην Ελλάδα ανέρχεται μόλις στο 73% του μέσου όρου της ευρωζώνης. «Σύμφωνα με στοιχεία του ΙΝΕ/ΓΣΕΕ, το ένα τέταρτο των Ελλήνων απασχολούμενων κερδίζουν λιγότερα από 750 ευρώ τον μήνα.»¹⁰ Για παράδειγμα, δάσκαλοι με δεκαπέντε χρόνια υπηρεσίας κερδίζουν περίπου 40% λιγότερο από ό,τι στην Γερμανία¹¹ – και αυτό ήδη πριν την κρίση. Σύμφωνα με την Eurostat, ήδη πριν την κρίση η φτώχεια απειλούσε το ένα πέμπτο των Ελλήνων, ενώ το 25% ζούσε σε ασφυκτικά συνωστισμένα διαμερίσματα (αντίστοιχο ποσοστό στην Γερμανία 7%).

Αξιολόγηση: Πρόκειται για μια «εξήγηση» της κρίσης, που συμπληρώνει τον ψόγο περί τεμπελιάς με αυτόν περί «λαιμαργίας». Όπως και στην περίπτωση των μομφών περί «τεμπελιάς» και «συντάξεων πολυτελείας», έτσι και εν προκειμένω επιχειρείται να εφαρμοσθούν στο πεδίο της μακροοικονομίας φαινομενικά εύπεπτες κοινοτοπίες – πρέπει να δουλεύουμε σκληρά και να αποταμιεύουμε, και τότε όλα θα πάνε καλά. Έτσι μπορούμε να ερμηνεύσουμε και τις μικρές και τις μεγάλες κρίσεις: «Αρκεί να ρωτήσουμε την Σουαβή νοικοκυρά», είπε η Merkel. «Θα μας έλεγε μία αλήθεια της ζωής: Κανείς δεν μπορεί να ζει για πολύ πάνω από τις οικονομικές του δυνατότητες.» Αυτός είναι ο πυρήνας της διεθνούς κρίσης.»¹² Στο σημείο αυτό η διαφορά μεταξύ κοινοτοπιών και πραγματικότητας είναι προφανής. Η «σκληρή δουλειά» δεν φέρνει καμία οικονομική ανάκαμψη, το αντίστροφο συμβαίνει: η οικονομική ανάκαμψη δημιουργεί ευκαιρίες εργασίας. Κατά αυτόν τον τρόπο «η αποταμίευση» ενδεχομένως να οδηγήσει στην οικονομική καταστροφή (βλέπε Ελλάδα), ενώ νέοι δανεισμοί (και άρα νέα χρέη) μπορούν αντιθέτως να βοηθήσουν να ξεπεραστούν οι χαλεποί καιροί (έτσι όπως συνέβη στην Γερμανία στην πρόσφατη κρίση)

10 Φραγκφούρτερ Πουντσάου, 25.7.2010 11 Ifo-Schnelldienst 5/2007 (Περιοδική έκδοση του γερμανικού Ινστιτούτου Οικονομίας) 12 Φόκους-online, 1.12.2008

7. «ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΖΟΥΣΑΝ ΠΑΝΩ ΑΠΟ ΤΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΤΟΥΣ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ»

Δεδομένα: Η ελληνική κυβέρνηση, εδώ και χρόνια, ξοδεύει περισσότερα από όσα εισπράττει. Το διάστημα 2000–2007 το έλλειμμα του κρατικού προϋπολογισμού κυμαίνονταν μεταξύ 4 % και 7 % του ΑΕΠ.

Αξιολόγηση: Σχεδόν κάθε κυβέρνηση στον κόσμο «ζει πάνω από τις οικονομικές της δυνατότητες», δηλαδή: Ξοδεύει περισσότερα από όσα εισπράττει. Έτσι το δημοσιονομικό έλλειμμα της γερμανικής κυβέρνησης από το 2000 ως το 2007 ήταν μεταξύ 1,6 % και 4 % του ΑΕΠ. Το πρόβλημα της Ελλάδας δεν ήταν τόσο πολύ οι νέοι δανεισμοί, όσο το γεγονός ότι οι χρηματαγορές από ένα χρονικό σημείο και μετά κερδοσκοπούσαν εις βάρος της Αθήνας παρασύροντας έτσι τα επιτόκια για νέα δάνεια σε δυσβάσταχτα επίπεδα (βλ.π.)

Αυτό μπορεί να συμβεί εξίσου και σε μια χώρα χωρίς μεγάλα ελλείμματα, όπως δείχνει το παράδειγμα της Ιρλανδίας, η οποία την περασμένη δεκαετία δεν παρουσίαζε έλλειμμα στον προϋπολογισμό αλλά μάλλον πλεόνασμα. Ωστόσο και η Ιρλανδία έπεσε θύμα των χρηματαγορών και χρειάστηκε βοήθεια 85 δισεκατομμυρίων ευρώ από την ΕΕ και το ΔΝΤ.

«Η Γερμανία πράγματι έχει επίσης υψηλό χρέος – αλλά εμείς μπορούμε και να το πληρώσουμε... Διότι εμείς από τα έσοδά μας πάντα αποταμιεύουμε ένα μέρος για τους δύσκολους καιρούς» γράφει η Μπίλντ.¹³ Σε ό,τι αφορά το κράτος η Μπίλντ κάνει λάθος: ακόμη και η γερμανική κυβέρνηση στο παρελθόν μόνο δανείζοταν (αυξάνοντας το χρέος) και δεν «αποταμίευε». Σε ό,τι αφορά την οικονομία εν γένει όμως η Μπίλντ έχει κάποιο δίκιο: στο γερμανικό δημοσιονομικό χρέος των περίπου 2.000 δισεκατομμυρίων ευρώ αντιστοιχεί ένα ενεργητικό, το σύνολο των ιδιωτικών περιουσιών στην Γερμανία, αξίας περίπου 7.400 δισεκατομμυρίων ευρώ.¹⁴ Ωστόσο δεν είναι «δικό μας» ενεργητικό. Το μεγαλύτερο μέρος από αυτά τα τρισεκατομύρια συγκεντρώνεται στα χέρια ελάχιστων πλουσίων. Το κράτος θα μπορούσε να χρησιμοποιήσει αυτές τις περιουσίες μόνο όταν τις φορολογήσει. Αλλά αυτό δεν θα συμβεί: η φορολόγηση της περιουσίας καταργήθηκε το 1997.

13 BILD-Μπίλντ, 5.3.2010 14 Εβδομαδιαία έκδοση του Γερμανικού Ινστιτούτου Οικονομικών Ερευνών, 50/2010

8. «ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΡΑΤΟΣ ΕΙΝΑΙ ΥΠΕΡΔΙΟΓΚΩΜΕΝΟ»

Δεδομένα: Το 2008, οι δημόσιες δαπάνες ως ποσοστό του ΑΕΠ, δηλαδή το ποσοστό χρέους, στην Ελλάδα ήταν 48 % ενώ στην Γερμανία μόλις 44 %.

Αξιολόγηση: Πριν την κρίση ωστόσο τα πράγματα έδειχναν διαφορετικά: μεταξύ 2000 και 2006 το ποσοστό των δημοσιονομικών δαπανών της Ελλάδας μειώθηκε από το 47 % στο 43 % και όλο αυτό το χρονικό διάστημα παρέμεινε χαμηλότερο από το κατώτατο ποσοστό της Γερμανίας¹⁵. Αυτό άλλαξε μόνο με την ύφεση της οικονομίας λόγω της χρηματοπιστωτικής κρίσης. Για την «υπερδιογκωση» των δημοσίων δαπανών της Ελλάδας ευθύνεται συνεπώς η ύφεση και όχι κάποιος ελληνικός εθισμός στην υπερβολική σπατάλη. Επιπλέον: Στη Σουηδία, εδώ και δέκα χρόνια, το ποσοστό δημοσίων δαπανών κυμαίνεται μεταξύ 51 % και 55 % του ΑΕΠ – και όμως η χώρα δεν χρεωκόπησε.

9. «Η ΕΛΛΑΔΑ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΗ»

Δεδομένα: Αυτό ισχύει – εφόσον αποδέχεται κανείς ως μέτρο επιτυχίας το εξωτερικό εμπόριο. Η Ελλάδα εδώ και χρόνια έχει ένα υψηλό έλλειμμα στο εξωτερικό εμπόριο, που το 2009 εφτανε το 14 % του ΑΕΠ. Δηλαδή: η Ελλάδα εισάγει περισσότερα από όσα εξάγει, πράγμα που αποδίδεται κυρίως στη μεγάλη αύξηση των ελληνικών μισθών. Συνεπώς, το επίπεδο των μισθών στην Ελλάδα πρέπει να μειωθεί ώστε η χώρα να γίνει ξανά ανταγωνιστική.

Αξιολόγηση: Η «ανταγωνιστικότητα» δεν είναι μια «ικανότητα». Περιγράφει μια σχέση. Στην Ελλάδα μεταξύ 2000 και 2010, πράγματι, το κόστος εργασίας ανά μονάδα προϊόντος αυξήθηκε κατά 40 %¹⁶. Αυτό όμως ήταν πρόβλημα μόνο διότι σε άλλες χώρες αυξήθηκε λιγότερο, και άρα, οι επιχειρήσεις αυτών των χωρών απέκτησαν ένα πλεονέκτημα κόστους στην παγκόσμια αγορά. Πρωταθλήτρια της Ευρώπης στις συγκρατημένες αυξήσεις μισθών αναδείχθηκε η Γερμανία. Εκεί το μοναδιαίο κόστος εργασίας αυξήθηκε μόλις κατά 5 % χάρη στις πενιχρές αυξήσεις των ημερομισθίων. Το αποτέλεσμα ήταν υψηλά εξαγωγικά πλεονάσματα για την Γερμανία και υψηλά εμπορικά ελλείμματα για χώρες όπως η Ελλάδα, η Πορτογαλία, η Ιρλανδία ή η Ισπανία. Η

15 Μίκαελ Σλεχτ: Το Ευρώ καίγεται, Κείμενο Θέσεων 21.5.2010 16 Commerzbank Research Note: Η περιφέρεια της Ευρωζώνης μπροστά στην μισθολογική επανάσταση; 1.4.2011

γερμανική επιτυχία ήταν συνεπώς μόνο η αντανάκλαση της αποτυχίας της περιφέρειας της ευρωζώνης: χωρίς εξαγωγικά ελλείμματα στην Ελλάδα, την Ισπανία, την Πορτογαλία, η Γερμανία δεν θα είχε εξαγωγικό πλεόνασμα. Με την εξαγωγική της επίθεση η Γερμανία θεραπεύτηκε σε βάρος των γειτόνων της.

Η Γερμανία έχει τώρα «σφριγηλές επιχειρήσεις, των οποίων τα προϊόντα είναι περιζήτητα σε όλη την υφήλιο», θριαμβολογεί η Μπιλντ¹⁷. Η αυτόκλητος εκπρόσωπος των «απλών ανθρώπων» ωστόσο δεν θα έπρεπε, μέσα στην αγαλλιάσή της, να ξεχνά ότι η γερμανική αυτή εξαγωγική επιτυχία πληρώνεται με την φτώχεια των γερμανών εργαζομένων: επειδή οι μισθοί είτε μειώθηκαν είτε αυξήθηκαν ελάχιστα, η ιδιωτική κατανάλωση στην Γερμανία παρέμεινε στάσιμη για μια ολόκληρη δεκαετία.¹⁸

Μία ακόμη επισήμανση: Το Παγκόσμιο Οικονομικό Φόρουμ (World Economic Forum) ορίζει την ανταγωνιστικότητα «ως τον συνδυασμό θεσμών, πολιτικών και παραγόντων, οι οποίοι καθορίζουν το επίπεδο της παραγωγικότητας μιας χώρας... Το επίπεδο της παραγωγικότητας καθορίζει και την απόδοση των επενδύσεων.»¹⁹ Να λοιπόν το μέτρο ανταγωνιστικότητας που ισχύει για όλες τις χώρες: πού θα μπορούσαμε να επιτύχουμε την υψηλότερη απόδοση; Είναι όμως αμφίβολο αν αυτό είναι και το κατάλληλο μέτρο για να εξασφαλιστεί μια καλή ζωή στους ανθρώπους όλου του κόσμου.

17 BILD-Μπιλντ, 5.3.2011 18 Βλ. αναλυτικά: Μίκαελ Σλεχτ, Το Ευρώ καίγεται 21.5.2010 19 WEF Εκθεση Ανταγωνιστικότητας 2010

10. «ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΕΙΝΑΙ ΕΠΙΡΡΕΠΕΙΣ ΣΤΗΝ ΔΙΑΦΘΟΡΑ»

Δεδομένα: Πράγματι, η φοροδιαφυγή και η φοροαπαλλαγή στην Ελλάδα έχουν πιο έντονη παρουσία από ό,τι σε άλλες χώρες και η «διαφθορά είναι πανταχού παρούσα»²⁰. Το μερίδιο της παραοικονομίας εκτιμάται περίπου στο 25% της οικονομίας (προς σύγκριση: της Γερμανίας είναι περίπου 15%)²¹ και το συνολικό ποσό των διαφυγόντων φόρων περίπου 20 δισεκατομμύρια ευρώ ετησίως.²²

Αξιολόγηση: Η φοροδιαφυγή και η διαφθορά αποτελούν τωόντι μεγάλο πρόβλημα για την Ελλάδα. Επ αυτού τρεις παρατηρήσεις: πρώτον, οι διαφεύγοντες φόροι αποτελούν μια μορφή αναδιανομής εισοδήματος από το κράτος στον ιδιωτικό τομέα: τα χρήματα αυτά συνεπώς δεν «εξαφανίζονται». Αυτό όμως δεν εξηγεί την ελληνική κρίση.

Δεύτερον: «Υπεύθυνος για την ελληνική επιπόλαιη διαχείριση ήταν ο προηγούμενος πρωθυπουργός Κώστας Καραμανλής. Ενας στενός σύμμαχος της Άνγκελα Μέρκελ στην ΕΕ: με την βοήθεια του πρόθυμου Έλληνα η Άνγκελα Μέρκελ κατάφερε (πολλές φορές) σε σημαντικές κοινοτικές αποφάσεις να σπάσει το μέτωπο των χωρών του Νότου. Ο Καραμανλής ήταν πάντα εκεί, έτοιμος να συμφωνήσει. Σε αντάλλαγμα ο Έλληνας δεν χρειαζόταν να ανησυχεί μήπως του γίνει κάποια κρίσιμη ερώτηση για την σπάταλη δημοσιονομική πολιτική του.» Αυτά τα γράφει ο πρώην αρχισυντάκτης της Χάντελσμπλάτ²³. Τρίτον: από την ελληνική οικονομία της διαφθοράς και των μιζών επωφελήθηκαν εξίσου γερμανικές επιχειρήσεις.«Από το 2008, σε αρκετές δικαστικές διαδικασίες αποδείχθηκε ότι οι γερμανικές επιχειρήσεις Ζήμενς, Φέροσταλ-ΜΑΝ και Ντούτσε Μπαν ΑΕ εξαγόραζαν, σε μεγάλη κλίμακα, Έλληνες πολιτικούς και «χρηματοδοτούσαν» πολιτικές αποφάσεις προς όφελός τους. Μόνο η Ζήμενς, από τα μέσα του 1990 και για μια σχεδόν δεκαετία, «επένδυε» 15 εκατομμύρια ευρώ στην Ελλάδα ετησίως – ώστε να επηρεάσει προς όφελός της πολιτικούς των δύο μεγαλύτερων κομμάτων, της Νέας Δημοκρατίας και του ΠΑΣΟΚ.²⁴

20 Σπίγκελ online, 10.3.2010 21 Δελτίο Τύπου του γερμανικού Ινστιτούτου Εφαρμοσμένης Οικονομικής Έρευνας (IAW), 26.1.2010 22 Ντερ Στάνταρντ, 11.2.2010 23 Μίκαελ Σλεχτ, ό.π. 24 Η Ελλάδα, οι επιταγές του ΔΝΤ και της ΕΕ και η γερμανική ευθύνη. Κείμενο Θέσεων του Επιστημονικού Συμβουλίου της ΑΤΤΑΚ Γερμανίας

11. «ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΘΑ ΠΡΕΠΕΙ ΠΡΩΤΑ ΝΑ ΕΞΟΙΚΟΝΟΜΗΣΟΥΝ ΧΡΗΜΑΤΑ ΟΙ ΙΔΙΟΙ, ΠΡΙΝ ΤΟΥΣ ΒΟΗΘΗΣΟΥΜΕ ΕΜΕΙΣ ΓΙΑ ΜΙΑ ΑΚΟΜΗ ΦΟΡΑ»

Δεδομένα: Το 2010 το δημοσιονομικό έλλειμμα της Ελλάδας έφτασε το 10,5% της οικονομικής παραγωγής (δηλαδή του ΑΕΠ). Η Αθήνα υποσχέθηκε να μειώσει το 2011 αυτό το έλλειμμα σε 7,5%. Δεν το πέτυχε. Άρα, τα επιτόκια δανεισμού στην κεφαλαιαγορά δεν μειώνονται, η Ελλάδα παραμένει αποκλεισμένη από την κεφαλαιαγορά και δεν μπορεί να πάρει, όπως έχει προγραμματιστεί, για το 2012 νέα δάνεια. Ως εκ τούτου εξετάζεται η χορήγηση νέας κρατικής βοήθειας προκειμένου να αποφευχθεί αδυναμία πληρωμών της Ελλάδας.

Αξιολόγηση: Το υπερβολικά υψηλό έλλειμμα του 2011 δεν σημαίνει ότι η Ελλάδα δεν εξοικονομεί μειώνοντας τις δαπάνες της. Η ελληνική κυβέρνηση εξοικονομεί και μάλιστα με τρόπο βάνουσο. Εξαιτίας του προγράμματος λιτότητας, οι Έλληνες έχασαν από τις αρχές του 2010, κατά μέσο όρο, σχεδόν το 20% των εισοδημάτων τους²⁵. «Τα τελευταία 25 χρόνια καμμία βιομηχανική χώρα δεν έχει παρουσιάσει τόσο ραγδαία μείωση του διαρθρωτικού της ελλείμματος σε ένα μόνο έτος», αναφέρει ακόμη και ο οίκος αξιολόγησης Φιτς²⁶. Η Τράπεζα Μπέρενμπεργκ βλέπει το πρόγραμμα περιστολής δαπανών της Ελλάδας ως «τη πιθανώς σκληρότερη δημοσιονομική προσαρμογή που εφαρμόστηκε ποτέ σε δυτική χώρα».²⁷

Το ότι το έλλειμμα του 2011 ήταν υψηλότερο από ό,τι προγραμματίστηκε, δεν οφείλεται καθόλου σε σπατάλες της Ελλάδας. Δεν είναι οι δαπάνες τόσο υψηλές, αλλά τα έσοδα υπερβολικά περιορισμένα. Αυτό οφείλεται και πάλι στο σκληρό πρόγραμμα λιτότητας: επειδή το κράτος εξοικονομεί, επειδή μειώνει μισθούς και συντάξεις, ρίχνει το ΑΕΠ. Η ιδιωτική κατανάλωση για παράδειγμα τον Μάρτιο του 2011 έπεσε κατά 18% σε σχέση με το 2010, ενώ στο ίδιο χρονικό διάστημα 65.000 επιχειρήσεις κήρυξαν πτώχευση. Στο σύνολο του έτους (2011) αναμένεται μείωση του ΑΕΠ κατά 4% περίπου. Άρα: Οι (προς είσπραξη) φόροι, δηλαδή τα έσοδα από την φορολόγηση μειώνονται. Μεταξύ Ιανουαρίου και Απριλίου 2011 τα φορολογικά έσοδα υπολείπονταν κατά 7%

²⁵ Φραγκφούρτερ Αλγκεμάινε Τσάιτουνγκ, FAZ, 25.5.2011 ²⁶ Φαϊνάνσιαλ Τάιμς Γερμανίας, 26.5.2011 ²⁷ Berenberg Bank, Macro Views, 20.5.2011

των εσόδων στο αντίστοιχο χρονικό διάστημα του 2010. Συνολικά, η ελληνική Εφορία εισέπραξε 1,2 δισεκατομμύρια ευρώ λιγότερα από όσα υπολόγιζε. Συνεπώς, το πρόβλημα δεν είναι οι υπερβολικές δαπάνες της Ελλάδας, αλλά το ίδιο το πρόγραμμα λιτότητας. «Αμφιβάλλουμε, ως προς το εάν η ελληνική οικονομία μπορεί να αντέξει μια επιθετική και μακροπρόθεσμη δημοσιονομική πολιτική λιτότητας.»²⁸

12. «ΠΟΥΛΗΣΤΕ ΛΟΙΠΟΝ ΤΑ ΝΗΣΙΑ ΣΑΣ, ΞΩΦΛΗΜΕΝΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ!»²⁹

Δεδομένα: Το ελληνικό κράτος διαθέτει περιουσία η αξία της οποίας υπολογίζεται σε 270 με 300 δισεκατομμύρια ευρώ. Πρόκειται κυρίως για ακίνητα – ακόμη και σε νησιά.

Αξιολόγηση: Η κυβέρνηση στην Αθήνα δεν κάθεται με σταυρωμένα τα χέρια. Έχει ξεκινήσει ένα ευρύ πρόγραμμα ιδιωτικοποιήσεων. Προσφέρει προς εκποίηση εταιρείες τηλεπικοινωνιών, ηλεκτρικής ενέργειας, λιμάνια και πολλά ακίνητα. Με αυτόν τον τρόπο η κυβέρνηση επιδιώκει να εισπράξει (μέχρι το 2015) 50 δισεκατομμύρια ευρώ. Υπάρχουν όμως πολλές παγίδες σε αυτό το πρόγραμμα. Επειδή η Ελλάδα εξαναγκάζεται να πουλήσει, θα πετύχει μόνο χαμηλές τιμές για την περιουσία της. Οι αγοραστές (διεθνείς όμιλοι) θα προσπαθήσουν να εκμεταλλευτούν την έκτακτη ανάγκη της Ελλάδας. Κατά δεύτερον: Όταν το κράτος εκποιήσει τις κερδοφόρες εταιρείες του, τότε θα χάσει και έσοδα. Συμπέρασμα: «Η εμπειρία αμέτρητων προγραμμάτων σταθεροποίησης του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου (ΔΝΤ) δείχνει ότι οι ιδιωτικοποιήσεις είναι μια εξαιρετικά ριψοκίνδυνη στρατηγική... Τέλος, οι κανονικές διαδικασίες ιδιωτικοποιήσεων χρειάζονται πολύ χρόνο, χρόνο που η Ελλάδα, επί του παρόντος, δεν έχει. Άρα, οι ιδιωτικοποιήσεις ελέγχονται ως μάλλον ακατάλληλο μέτρο έκτακτης ανάγκης.»³⁰

28 Σοσιετέ Ζενεράλ – Τα οικονομικά νέα, 5.4.2011 29 BILD-Μπιλντ, 27.10.2010 30 VP Bank, Investment News, 1.6.2011

13. «ΝΑ ΠΛΗΡΩΣΟΥΝ ΛΟΙΠΟΝ ΟΙ ΠΙΣΤΩΤΕΣ!»

Δεδομένα: Το ελληνικό κράτος έχει χρέος περίπου 350 δις ευρώ. Οι πιστωτές είναι οι εξής: ελληνικές τράπεζες (23%), άλλοι Έλληνες πιστωτές (20%), κυβερνήσεις της ευρωζώνης (12%), η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (18%), το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (4%), άλλοι ξένοι πιστωτές/τράπεζες (23%)³¹. Για να σωθεί η Ελλάδα, θα μπορούσαν οι δανειστές να παραιτηθούν από ένα μέρος των αξιώσεών τους.

Αξιολόγηση: Αυτό ακούγεται δίκαιο, επειδή με αυτόν τον τρόπο οι οικονομικοί επενδυτές θα συμμετείχαν στην αποπληρωμή του χρέους της Ελλάδας. Την ίδια στιγμή ωστόσο αυτή η λύση ενέχει σοβαρούς κινδύνους. Κατ' αρχάς, θα προκύψουν μεγάλες απώλειες για τις τράπεζες. «Θα έφτανε ένα κούρεμα του ελληνικού χρέους κατά 50%, για να επιβαρυνθούν μόνο οι γερμανικές τράπεζες με περισσότερα από 25 δισεκατομμύρια ευρώ» (IMK: το κούρεμα του χρέους φέρνει περισσότερα μειονεκτήματα παρά πλεονεκτήματα, Μάιος 2010). Δεύτερον, αυτό θα είχε ως αποτέλεσμα να οδηγηθεί ο κύριος πιστωτής, δηλαδή οι ελληνικές τράπεζες, σε οικονομική καταστροφή. Τρίτο: Αν η ευρωζώνη επέτρεπε μια πτώχευση μέλους της, τότε και τα άλλα κράτη-μέλη θα έχαναν την πιστοληπτική τους αξιοπιστία. «Η ανησυχία για την Ελλάδα θα μπορούσε να επεκταθεί και στις άλλες περιφερειακές χώρες και να οδηγήσει στο ξεπούλημα των κρατικών ομολόγων τους.» (DZ Bank, οι αγορές των επιτοκίων, 9.5.2011). Επαιτείται να μεταδοθεί η κρίση και σε χώρες όπως η Ισπανία – το οικονομικό μέγεθος της οποίας είναι περισσότερο από διπλάσιο από το μέγεθος της Ελλάδας, της Πορτογαλίας και της Ιρλανδίας μαζί.³² Αυτό θα ήταν το τέλος της ευρωζώνης, της ραχοκοκαλιάς της γερμανικής οικονομίας. Αποδεικνύεται ότι για όσο χρόνο η Ευρώπη εξαρτάται από την καλή θέληση των οικονομικών επενδυτών, θα παραμένει δύσκολο να αναγκάσουν αυτούς τους επενδυτές να συμμετέχουν στην αποπληρωμή του χρέους της Ελλάδας. Μία ακόμη επισήμανση: Το ελληνικό δημόσιο χρέος δεν αποτελεί ανυπέρβλητο πρόβλημα για την ευρωζώνη: το σύνολο των 350 δισεκατομμυρίων ευρώ ανέρχεται σε μόλις 3,7% της οικονομικής ισχύος της ευρωζώνης.

31 VP Bank, Investment News, 1.6.2011 32 Μια τέτοια εξάπλωση θα έφερνε περισσότερες απώλειες για τις τράπεζες. Σύμφωνα με την τράπεζα Διεθνών Διακανονισμών, η Ελλάδα, η Πορτογαλία, η Ιρλανδία και η Ισπανία χρωστούσαν στις ευρωπαϊκές τράπεζες στο τέλος του 2010, γύρω στα 1.340 δις ευρώ. Ένα τέταρτο αυτού του χρέους είναι το μερίδιο των γερμανικών τραπεζών. (http://bis.org/publ/qtrpdf/r_qa1106.pdf#page=100)

14. «Η ΕΛΛΑΔΑ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΦΥΓΕΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΥΡΩΖΩΝΗ»

Δεδομένα: Είτε με αποβολή είτε με εκούσια έξοδο της Ελλάδας, η ευρωζώνη θα μπορούσε να ξεφορτωθεί το πρόβλημα της Ελλάδας και να προστατευθεί από την εξάπλωση της κρίσης. Η Ελλάδα, με την σειρά της, θα μπορούσε να επαναφέρει την δραχμή και στην συνέχεια να την υποτιμήσει. Αυτό θα καθιστούσε τις ελληνικές εξαγωγές φθηνότερες, κι έτσι η χώρα θα μπορούσε να προσπαθήσει να βγει και η ίδια από την κρίση.

Αξιολόγηση: Αυτή η λύση έχει δύο σοβαρά μειονεκτήματα. Πρώτον: Αν η Ελλάδα επαναφέρει την δραχμή, η δραχμή θα υποτιμηθεί δραματικά έναντι του ευρώ. Αλλά η ελληνική κυβέρνηση (όπως και οι ελληνικές τράπεζες, εταιρείες και νοικοκυριά), θα εξακολουθεί να έχει χρέος πάντα απαιτητό σε ευρώ, με συνέπεια την ραγδαία ανατίμησή του και την εκτίναξή του. Έτσι, η Ελλάδα θα καταστρεφόταν οικονομικά, και «το =χρηματοπιστωτικό σύστημα είναι βέβαιο ότι θα κατέρρεε». ³³ Τότε όμως και οι ξένοι πιστωτές της Ελλάδας (ως επί το πλείστον γερμανικές και γαλλικές τράπεζες) θα έπρεπε να διαγράψουν τα δάνεια που χορήγησαν.

Δεύτερον, με την αποχώρηση της Ελλάδας θα ακυρωνόταν η άρρητη εγγύηση ότι η ευρωζώνη θα συνεχίσει να υπάρχει και θα άνοιγαν διάπλατα οι πύλες για την κερδοσκοπία σε βάρος του ευρώ. «Το σχέδιο να αποτελέσει το ευρώ ένα παγκόσμιο νόμισμα που θα ανταγωνιστεί το δολάριο των ΗΠΑ θα είχε αποτύχει.» ³⁴

15. «Η ΕΛΛΑΔΑ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΞΑΝΑΚΕΡΔΙΣΕΙ ΤΗΝ ΕΜΠΙΣΤΟΣΥΝΗ ΤΩΝ ΧΡΗΜΑΤΑΓΟΡΩΝ»

Δεδομένα: Για να ανακτήσει η Αθήνα την πρόσβαση σε δάνεια και να μην χρειάζεται την ευρωπαϊκή βοήθεια, πρέπει να μπορεί να δανείζεται από τις χρηματαγορές χρήματα με επιτόκιο που να μπορεί να το πληρώσει. Για να συμβεί αυτό, οι επενδυτές θα πρέπει να πιστέψουν ξανά ότι τα χρήματά τους στην Ελλάδα είναι ασφαλή και κερδοφόρα – ότι μπορούν δηλαδή να βγάλουν «καλά λεφτά» από την Ελλάδα.

Αξιολόγηση: Αυτό είναι αλήθεια – και δείχνει τους συσχετισμούς δυνάμεων τώρα, τρία χρόνια μετά την οικονομική κρίση. Σήμερα όλα τα βιομηχανικά κράτη προσπαθούν με προγράμματα λιτότητας, περικοπές μισθών, αύξηση φόρων και «ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας» να ανακτήσουν την «εμπιστοσύνη των χρηματαγορών». Αυτό δείχνει ότι η δύναμη των αγορών παραμένει άθικτη. Ενώ στην αρχή ακόμη της χρηματοπιστωτικής κρίσης, λεγόταν ότι πρέπει να «πιθασεύσουμε τις χρηματαγορές» ή να τις «περιορίσουμε αλυσοδέοντάς τες» σήμερα οι απαιτήσεις των οικονομικών επενδυτών για κερδοφορία και κρατική σταθερότητα είναι ξανά ο γνώμονας στον οποίο οι χώρες συμμορφώνονται. Οι αγορές θέτουν τους κανόνες, η Πολιτική ακολουθεί τις απαιτήσεις τους.

16. «ΕΜΕΙΣ ΘΕΛΟΥΜΕ ΝΑ ΕΙΜΑΣΤΕ ΦΙΛΟΙ ΜΕ ΤΟΥΣ ΕΛΛΗΝΕΣ»³⁵

Η φιλία είναι ένα αίσθημα μεταξύ ανθρώπων, και όχι παραγόντας που καθορίζει τις σχέσεις μεταξύ πολιτικών μηχανισμών. Βεβαίως, συχνά μιλάμε μεταφορικά για «φιλικές» χώρες: δεν εννοούμε φιλικούς δεσμούς αλλά κοινά συμφέροντα που τέτοιες «φιλικές χώρες» επιδιώκουν από κοινού. Το κοινό συμφέρον Ελλάδας και Γερμανίας σε αυτήν την περίπτωση είναι προφανές: πρόκειται για το κοινό νόμισμα, το ευρώ. Κι ενώ η ελληνική κυβέρνηση θέλει να σώσει την οικονομία της από την κατάρρευση, η γερμανική κυβέρνηση προσπαθεί να απαλλαγεί από το ελληνικό πρόβλημα όσο πιο ανέξοδα γίνεται. Μπροστά στο χρήμα, η φιλία χάνεται.

17. «ΟΦΕΙΛΟΥΜΕ ΝΑ ΒΟΗΘΑΜΕ ΤΟΥΣ ΦΙΛΟΥΣ ΜΑΣ – ΟΧΙ ΟΜΩΣ ΚΑΙ ΝΑ ΕΓΓΥΟΜΑΣΤΕ ΓΙΑ ΑΥΤΟΥΣ»

Δεδομένα: 15 Μαΐου 2011, Κυριακή βράδυ, τοκσόδου στην γερμανική τηλεόραση με την παρουσιάστρια Άννα Βιλλ και θέμα: «Δισεκατομμύρια για τους φτωχούς της ευρωζώνης – Η κυβέρνησή μας ρισκάρει τα χρήματά μας;» Σε δημοσκόπηση στο δρόμο, στην ερώτηση «θα δίνετε οικονομική βοήθεια σε γείτονα ή φίλο σας με προβλήματα;» οι περισσότεροι απάντησαν «Ναι, θα βοηθούσα οικονομικά». Στην ερώτηση «θα μπαίνετε και εγγυητής για το δάνειο φίλου σας;» Η απάντηση όλων ήταν κατηγορηματικά «όχι». Ετσι διαμορφώθηκε το κεντρικό ερώτημα της εκπομπής: «Επιτρέπεται να κάνει η κυβέρνηση αυτό που δεν θα έκανε ποτέ ένας ιδιώτης; Μπορεί να εγγυάται υπέρ άλλων για μεγάλα ποσά δανείων;» Από το 2013 η Γερμανία θα προσφέρει στο πλαίσιο του μόνιμου Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας (ESM) εγγυήσεις ύψους 168 δισεκατομμυρίων ευρώ και σχεδόν 22 δισεκατομμύρια σε μετρητά που θα εκταμιευθούν σταδιακά από το 2013 ως το 2017.

35 BILD-Μπιλντ, 5.3.2010

Αξιολόγηση: Άρα «εμείς» οι Γερμανοί δεν θα έπρεπε να εγγυηθούμε για τους Έλληνες. Ομως «εμείς» καλούμαστε συνεχώς να δίνουμε εγγυήσεις, χωρίς μάλιστα να μας ρωτήσει κανείς. Για παράδειγμα, εγγυηθήκαμε για τις εθνικές τράπεζες. Αυτό μας έδειξε η πρόσφατη οικονομική κρίση: όταν η φερεγγυότητα των γερμανικών τραπεζών κινδύνευε, το κράτος έδωσε υποστήριξη και εγγύηση. Ενώ το γερμανικό μέρος της οικονομικής βοήθειας για την Ελλάδα ως τώρα είναι περίπου 22,4 δισεκατομμύρια ευρώ, η βοήθεια για τις γερμανικές τράπεζες ήταν αξιoσημείωτα μεγαλύτερη. Σύμφωνα με την Μπουντενσμπανκ (την γερμανική κεντρική τράπεζα δηλαδή), μόνο η υποστήριξη του τραπεζιτικού τομέα αύξησε το δημόσιο χρέος, το 2010, κατά 241 δισεκατομμύρια ευρώ.³⁶

18. «ΟΥΤΕ ΕΝΑ ΕΥΡΩ ΓΕΡΜΑΝΟΥ ΦΟΡΟΛΟΓΟΥΜΕΝΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ!»³⁷

Δεδομένα: Το 2010 στο πρώτο πακέτο βοήθειας προς την Ελλάδα, η γερμανική συμμετοχή ήταν περίπου 22 δισεκατομμύρια ευρώ.

Αξιολόγηση: Ο Ντόμπριντ έχει δίκιο. Δεν είναι τα (τόσο συχνά αναφερόμενα) «χρήματα των γερμανών φορολογούμενων» που «βοηθούν την Ελλάδα». Τα χρήματα που δίνει η γερμανική κυβέρνηση στην Ελλάδα δεν τα παίρνει από τον γερμανικό κρατικό προϋπολογισμό ή τα φορολογικά έσοδα, αλλά τα δανείζεται με επιτόκιο 1% έως 3%. Στην συνέχεια τα δανείζει στο κράτος-μέλος που βρίσκεται σε κρίση, συμπεριλαμβανομένων των τόκων υπερημερίας. Η Αθήνα πρέπει να πληρώσει για την «βοήθεια» επιτόκιο 4,2%, η Ιρλανδία 5,8% και η Πορτογαλία 5,8%, 5,5% και 6%. Είναι μια μάλλον καλή συμφωνία για τους γερμανούς «φορολογούμενους»: από την διαφορά επιτοκίου θα εισρεύσουν στην χώρα περίπου 500 εκατομμύρια Ευρώ³⁸ – με την προϋπόθεση βέβαια ότι τα σε κρίση κράτη θα καταφέρουν να εξοφλήσουν το χρέος τους. Σε αυτό το πλαίσιο, η Μπιλντ έχει δίκιο όταν γράφει «Έσεις οι Έλληνες δεν θα πάρετε τίποτα από μας!»³⁹ Διότι συμβαίνει το αντίστροφο: στο τελικό σύνολο, η Ελλάδα πληρώνει την Γερμανία.

³⁶ Δελτίο Τύπου της Bundesbank, 13.4.2011 ³⁷ Δήλωση του Αλεξάντερ Ντόμπριντ, βουλευτή του CSU, στην Μπιλντ, 5.3.2010 ³⁸ Φαίνανσιαλ Τάιμς Γερμανίας, 20.5.2011 ³⁹ BILD-Μπιλντ, 5.3.2010

19. «ΕΙΜΑΣΤΕ ΟΙ ΤΑΜΙΕΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ»⁴⁰

Δεδομένα: Βλέπε στοιχεία 17 και 18.

Αξιολόγηση: Επειδή η γερμανική κυβέρνηση δίνει την βοήθεια για την Ελλάδα ως δάνειο, αυτά τα χρήματα δεν πάνε «στον βρόντο». Επιστρέφουν πίσω στην Γερμανία, συμπεριλαμβανομένων των τόκων. Άλλωστε, η κρίση χρέους ορισμένων χωρών της περιφέρειας δίνει περαιτέρω πλεονεκτήματα στην Γερμανία. Στον κόσμο των επενδυτών τα γερμανικά ομοσπονδιακά ομόλογα εκτιμώνται ως «σίγουρο λιμάνι». Άρα, όλοι οι επενδυτές κυνηγούν τα γερμανικά κρατικά ομόλογα. Ως εκ τούτου η γερμανική κυβέρνηση βρίσκει εύκολα πιστωτές αν θελήσει να δανειστεί και (συνεπώς) το επιτόκιο που πρέπει να πληρώσει στους πιστωτές της είναι πολύ χαμηλό. Σε προηγούμενες φάσεις οικονομικής ανάκαμψης η χώρα όφειλε να πληρώσει πολύ υψηλότερα επιτόκια. Τώρα όμως η κρίση του ευρώ καθιστά τα γερμανικά κρατικά ομόλογα πολύ ελκυστικά, γεγονός που συντελεί σε μεγάλη πτώση του επιτοκίου και έτσι ο γερμανός υπουργός οικονομικών εξοικονομεί τις δαπάνες για τόκους. Η εξοικονόμηση αυτή υπολογίζεται σε 3,5 δισεκατομμύρια ευρώ τον χρόνο.⁴¹ Η «βοήθεια» προς κράτη όπως η Ελλάδα, η Ιρλανδία ή η Πορτογαλία, δεν είναι επουδενί δωρεά απο αβρότητα ή πράξη φιλίας. Στην πραγματικότητα, τα χρήματα δεν δίνονται για να βοηθήσουν τους Έλληνες, αλλά για να αποτρέψουν την ζημιά των άλλων χωρών. Η ομάδα της ευρωζώνης το διατύπωσε αυτό ρητά στην απόφασή της (τον Μάρτιο του 2011) για τον μόνιμο Μηχανισμό Σταθερότητας του ευρώ: «Τα κράτη μέλη, που έχουν ως νόμισμα το ευρώ, ιδρύουν έναν μηχανισμό σταθερότητας που ενεργοποιείται, κάθε φορά που είναι αναγκαίο, για να εξασφαλίσει την σταθερότητα της ευρωζώνης ως σύνολο.» Πράγμα το οποίο σημαίνει: τα δάνεια-βοήθεια για τις χώρες που βρίσκονται σε ανάγκη δεν αποσκοπούν να βοηθήσουν αυτές τις υπερχρεωμένες χώρες, αλλά μόνο να αποτρέψουν τις επιπτώσεις της υπερχρέωσής τους στην υπόλοιπη ευρωζώνη. Πρόκειται για μία προστασία των πιστωτών έναντι του οφειλέτη.

40 BILD-Μπιλντ, 25.2.2011 41 Φαϊνάνσιαλ Τάιμς Γερμανίας, 20.5.2011

20. «Η ΕΛΛΑΔΑ ΠΕΤΥΧΕ ΝΑ ΕΝΤΑΧΘΕΙ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΖΩΝΗ ΠΑΡΑΠΛΑΝΩΝΤΑΣ-Η ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΤΙΜΩΡΕΙΤΑΙ ΤΩΡΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΟΧΗ ΤΗΣ»⁴²

Δεδομένα: Στην πραγματικότητα, ήδη από το 1997 το ελληνικό έλλειμμα ξεπερνούσε μονίμως το ανώτατο όριο της ΕΕ κατά 3% του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος. Ομοίως, και κατά την διάρκεια 1997–1999, χρονικό διάστημα αποφασιστικής σημασίας για την ένταξη της χώρας στην ευρωζώνη.

Αξιολόγηση: Η «ζαβολιά» των Ελλήνων ήταν γνωστή πριν το 2004 οπότε έγινε και επισήμως γνωστή. Παρ' όλα αυτά η Ελλάδα ούτε αποκλείστηκε από την νομισματική ένωση, ούτε κινήθηκε εναντίον της διαδικασία επί παραβάσει ή επιβολή κυρώσεων, όπως π.χ. περικοπή στις κοινοτικές επιδοτήσεις. Γιατί όχι; Επ' αυτού μόνο εικασίες μπορούμε να κάνουμε: Από το 2004 πρωθυπουργός στην Ελλάδα ήταν ο Κώστας Καραμανλής, έμπιστος της καγκελαρίου Μέρκελ (βλ. σημείο 10, «Οι Έλληνες είναι επιρρεπείς στην διαφθορά»). Επιπλέον, ο στόχος των ισχυρών της ευρωζώνης, δηλαδή της Γερμανίας και της Γαλλίας, ήταν να συμπεριλάβουν στην ευρωζώνη όσο το δυνατόν περισσότερες χώρες, ώστε η ζώνη του ενιαίου νομίσματος να αποκτήσει μεγαλύτερη οικονομική μάζα – δεδομένου ότι το ευρώ, εν τέλει, είναι ένα εγχείρημα ανταγωνιστικό προς το δολάριο, πίσω από το οποίο βρίσκονται οι ΗΠΑ δηλαδή το ένα τέταρτο της παγκόσμιας οικονομίας.

Επιπλέον, με την είσοδο της Ελλάδας, η ευρωζώνη επεκτείνεται στην γεωπολιτικά σημαντική περιοχή της Εγγύς Ανατολής. Ίσως με αυτό να συνδέεται και το γεγονός ότι το ΔΝΤ και η ΕΕ εξαιρούν από το πρόγραμμα λιτότητας του 2010 τις στρατιωτικές δαπάνες εξοπλισμού της Ελλάδας. Οι δαπάνες αυτές «(ως ποσοστό επί του συνολικού κρατικού προϋπολογισμού) είναι δύομισι φορές μεγαλύτερες από τις γερμανικές και υπερδιπλάσιες από τον μέσο όρο της ευρωζώνης. Από τη δεκαετία του 1980 (γαλλικές και γερμανικές κυρίως) εταιρίες στρατιωτικού εξοπλισμού και οι κυβερνήσεις του Παρισιού και της Βόννης (μετέπειτα Βερολίνου) προωθούν την συστηματική αναβάθμιση εξοπλισμού της Τουρκίας και της Ελλάδας.»⁴³

⁴² Χρηματιστήριο Online, 7.1.2010 ⁴³ Η Ελλάδα, οι επιταγές του ΔΝΤ και της ΕΕ και η γερμανική ευθύνη: Κείμενο θέσεων, έκδοσης του επιστημονικού γνωμοδοτικού συμβουλίου της ΑΤΤΑΚ Γερμανίας.

ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ

Στέφαν Κάουφμανν (Stephan Kaufmann)

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Σοφία Λαλοπούλου (Sophia Lalorouli)

ΚΟΜΙΚ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ

Λουτς Κυμπελμπέκ (Lutz Kübelbäck)

Το κείμενο αυτό πρόεκυψε στο πλαίσιο του πρότζεκτ: «Ας συζητήσουμε για εναλλακτικές ...», και σε συνεργασία με το τμήμα Δημοσίων Σχέσεων του Ινστιτούτου Ρόζα-Λουξέμπουργκ.

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

Ινστιτούτο Ρόζα-Λούξεμπουργκ
Δρ. Σαμπίνε Νους, Δρ. Λουτς Μπρανγκς
Φραντς-Μέρινγκ-Πλατς 1, 10243 Βερολίνο
τلف 030 44310-448, www.rosalux.de
Rosa-Luxemburg-Stiftung
Dr. Sabine Nuss, Dr. Lutz Brangsch
Franz-Mehring-Platz 1, 10243 Berlin
Tel. 030 44310-448, www.rosalux.de

LUXEMBURG

2
2011

RETURN OF THE STRUGGLES? Protests, subjects, ability to act | China's new working class | Revolts in North Africa | How the crisis is perceived by the workforces | How do the rich think? | A new world proletariat | Protests in Greece and Wisconsin | Japan after the catastrophe | Feminism and a critical approach to capitalism | Trade unions and environmental goals | Multicrisis?

WITH ARTICLES BY Erik O. Wright | Élisabeth Weissman | Steffi Richter | Firoze Manji | Au Loong Yu | Karl-Heinz Roth | Irene Dölling | Frigga Haug | Oskar Negt | Ueli Mäder | Alex Demirović | Gisela Notz | Sean Sweeney | Christine Lohr | Dieter Sauer | Richard Detje | Wolfgang Menz | Sarah Nies a. o.

June 2011, Cover price 10 euros, Yearly subscription 30 euros
Outside Germany 40 euros, concessions 20 euros
VSA: Verlag, St. Georgs Kirchhof 6, D-20099 Hamburg
http://www.zeitschrift-luxemburg.de/?page_id=646

